

ADVIES

Buitengebied regio Waasland

De Vlaamse Jeugdraad adviseert het eindvoorstel over de gewenste ruimtelijke structuur van de buitengebiedregio Waasland in het kader van de afbakening van gebieden voor landbouw, natuur en bos. We bekeken de eindvoorstellen vanuit het oogpunt van kinderen, jongeren en hun organisaties en doen voorstellen om het eindvoorstel jeugdvriendelijker te maken.

VLAAMSE JEUGDRAAD	
5 november 2008	ADVIES 08/32

Buitengebied regio Waasland

De Vlaamse Jeugdraad in vergadering op 5 november 2008 onder voorzitterschap van Stefaan Marien en waarbij aanwezig waren:

Kurt Beheydt, Lien Boutsen, Lieven Casteels, Katleen Claessens, Kara Eestermans, Toon Fonteyne, Bruno Houthoofd, Stijn Jacobs, Kurt Janssens, Mieke Nolf, Tom Van den Borne, Elisabeth Van der Plaetsen, Tess Van Deynse, Eva Vereecke, Caroline Verschueren, Jasper Ysebaert

Brengt *unaniem* het volgende advies uit:

1. Inleiding

Voor kinderen en jongeren is het buitengebied met zijn open en groene ruimte onmisbaar. Kinderen en jongeren hebben behoefte aan toegankelijke ruimte om te spelen, af te spreken met vrienden, activiteiten te organiseren, rond te hangen,...

Uit divers onderzoek blijkt dat 'buiten spelen' een positief effect heeft op de psychische, fysieke en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren geven ook zelf aan dat ze 'buiten zijn' als een meerwaarde ervaren: veel ruimte, bewegingsvrijheid, veel kansen op ontmoeting, ruimtelijke spelaanleidingen, manipuleerbare ruimte, uitdagingen,...

Met dit advies willen we wijzen op de manier waarop kinderen en jongeren van de ruimte gebruik maken. Zij laten zich namelijk niet opsluiten in één gebied, maar doen eerder aan een soort medegebruik. Het is belangrijk hen de vrijheid en de mogelijkheden te geven zich op die manier verder te kunnen ontplooiën.

Waar mogelijk wordt verwezen naar de paginanummers van de nota. Voor onze algemene visie en aanbevelingen verwijzen we graag naar ons reeds eerder doorgestuurd antwoord op de vragenlijst voor de opmaak van de verkenningsnota en het advies op de verkenningsnota.

2. Hoe kwam dit advies tot stand?

De Vlaamse Jeugdraad is de officiële adviesgever voor de buitengebieden. De opmaak van dit advies was echter geen zaak van de Vlaamse Jeugdraad alleen. We deden beroep op de expertise binnen Steunpunt Jeugd.

In het kader van een overleg met diverse jeugdactoren¹ inzake ruimtelijke ordening werd een handleiding opgemaakt waarmee lokale jeugdactoren ook zelf aan de slag kunnen om dit thema op te nemen. De handleiding werd verspreid naar de jeugdconsulenten via de nieuwsbrief van VVJ, via een gerichte mailing naar betrokken jeugddiensten en naar de leden van de lokale jeugdraden via een mailing van Ondersteuning Lokale Jeugd Participatie (OLJP). Voor deze regio kregen we geen reacties over specifieke problemen. We bekijken op het overleg verder hoe we werk blijven maken van de betrokkenheid van het lokale niveau in de opmaak van onze adviezen.

3. Het advies

3.1 Vrijwaren van samenhangende landbouwgebieden voor de beroepslandbouw (p.9/38)

Het ruimtelijk beleid is er op gericht nieuwe niet-agrarische functies die het functioneren van de landbouw op termijn zouden kunnen belemmeren, te weren in het zuiver agrarisch gebied. Recreatieve vormen van landbouw kunnen in structureel aangetaste agrarische gebieden, onmiddellijk aansluitend bij de woonkernen, waar ook ruimte blijft voor beroepslandbouw en groenstructuren.

Wij willen vragen om zachte vormen van recreatief medegebruik (fietsen, wandelen en spelen) expliciet aan te halen als een functie die verenigbaar is met de agrarische hoofdfunctie.

Aan de rand van woonkernen is recreatieve ontsluiting een belangrijke factor voor jeugd. We willen er dan ook voor pleiten om de uitbouw van een tragewegennet op te nemen in de beleidsdoelstellingen.

Een differentiatie i.f.v. de bebouwingmogelijkheden laat toe om de ruimtelijke spreiding van gebouwen te beheersen. Het aanduiden van bouwvrije gebieden kan bijdragen tot het behoud van het aaneengesloten karakter van cultuurgronden voor grondgebonden landbouw. Bij de afbakening van bouwvrije zones wordt rekening gehouden met uitbreiding van bestaande exploitaties.

Het is niet duidelijk of het bij 'uitbreiding van bestaande exploitaties' enkel gaat om landbouwbedrijven, of dat hier ook rekening gehouden wordt met andere functies. We zouden dit graag verduidelijkt zien in de tekst en pleiten ervoor om ook rekening te houden met mogelijke uitbreiding voor andere voorzieningen zoals jeugdinfrastructuur, sport, toeristische exploitaties, voor zover zij uiteraard de draagkracht van het gebied niet overschrijden en de landbouwfunctie niet in gedrang brengen.

Binnen de gebieden van de agrarische structuur wordt de nodige ruimte gelaten voor structurele bedrijfsveranderingen. Een differentiatie van het agrarisch gebied in functie van teelten is daarom niet nodig. Een economische diversificatie, verbreding in functie van natuur- en landschapsbeheer of omschakeling van landbouwbedrijven naar toeristisch-recreatieve activiteiten, waarbij zowel het behoud als een kwalitatieve hedendaagse ontwikkeling van het erfgoed vooropstaat, moet ondersteund worden door een aangepast en gebiedsgericht ruimtelijk beleid.

De mogelijkheid voor omschakeling naar toeristisch-recreatieve activiteiten kunnen we vanuit de jeugdsector alleen maar toejuichen. Er is een grote vraag naar bijkomende kampplaatsen en jeugdlogies, die bij voorkeur gelegen zijn in de open ruimte. We willen hierbij ook aandacht vragen voor de problematiek van de bestaande zonevreemde jeugdverblijfcentra. Dit planningsproces biedt immers een uitstekende gelegenheid om hiervoor een oplossing te voorzien bij het opmaken van Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (RUP's) voor de actiegebieden.

3.2 Behoud en versterking van de bestaande natuurcomplexen binnen een netwerk (p.10/38)

We vragen om, naar analogie met de teksten voor de andere regio's uit deze adviesronde, na de zin "Deze verbindingsfunctie blijft gegarandeerd." de volgende formulering toe te voegen:

Recreatief medegebruik van een aantal van deze verbindende structuren als trage wegen voor functioneel verkeer of in het kader van toeristisch-recreatieve netwerken kan samen gaan met de ecologische en landschappelijke functie.

¹ Steunpunt Jeugd, Ondersteuningsstructuur Lokale Jeugd Participatie (OLJP), Vlaamse Vereniging Jeugddiensten en –consulenten (VVJ), Vlaamse Vereniging voor Provincies (VVP), Kind en Samenleving en Vlaamse Jeugdraad

De opname van trage wegen in toekomstige gewestelijke RUP's kan een grote meerwaarde betekenen voor de mogelijkheden op het vlak van jeugdrecreatief medegebruik. We pleiten dan ook voor een goede opvolging in de actiegebieden.

Verblifsrecreatie mag de ecologische functie van een gebied niet hypothekeren. In gebieden met hoofdfunctie natuur moet eventueel aanwezige verblifsrecreatie verdwijnen.

We zijn ervan overtuigd dat voor verblifsrecreatie een gebiedsgerichte benadering nodig is. Zomaar stellen dat in gebieden met hoofdfunctie natuur elke vorm van verblifsrecreatie de facto moet verdwijnen, is te kort door de bocht. De aanwezigheid van een jeugdverblijfcentrum hypothekeert niet noodzakelijk de ecologische functie van een gebied. We verwijzen hiervoor expliciet naar het engagement van de Vlaamse Regering om voor de problematiek van zonevreemde jeugdverblijfscentra een aangepaste oplossing te voorzien (zie achteraan dit advies voor meer duiding rond deze problematiek). We willen dan ook vragen deze bepaling uit de beleidsdoelstellingen te schrappen en te vervangen door de doelstelling gebiedsgericht te onderzoeken onder welke vorm verblifsrecreatie ruimtelijk toelaatbaar kan zijn

3.3 Behoud en versterking van bestaande structuur van bossen, heide, parken en forten (p.10/38)

Bosuitbreidingen moeten bijdragen tot een verhoging van de ruimtelijke, landschappelijke en ecologische kwaliteit van een gebied, zonder de bestaande functies en activiteiten van het gebied in het gedrang te brengen én houden rekening met de cultuurhistorische context en de kenmerken van het fysisch systeem. Bovendien biedt bosuitbreiding een antwoord op een maatschappelijke vraag naar bossen met een sociaalrecreatieve functie en dragen eveneens bij tot de versterking van de landschappelijke kwaliteit van het gebied. Deze ecologisch verantwoorde bosuitbreidingen moet een ontsnippering en betere buffering van de bestaande bossen tegenover het omliggende landgebruik realiseren en de habitatfunctie van bossen versterken.

Kaderend in deze beleidsdoelstellingen en naar analogie met de andere buitengebiedregio's willen we ervoor pleiten dat de mogelijkheid én de wenselijkheid om meerdere stadsbossen en/of speelbossen te realiseren wordt onderzocht. De bossen zouden moeten aansluiten bij bewoonde kernen en moeten voldoende groot zijn om hun multifunctionele opdracht te kunnen dragen.

Voor de verdere uitwerking in de actiegebieden willen we de nadruk leggen op een integrale benadering van speelmogelijkheden voor de jeugd. Geen speeleilandjes of speelreservaten, maar een constante aandacht voor speelvriendelijkheid. Zeker bij de realisatie van stadsbossen en stadsrandbossen of ander openbaar groen.

3.4 Behoud van gave natuurlandschappen en structurerende landschapselementen (p.12/38)

Nieuwe ontwikkelingen of functiewijzigingen kunnen als ze de regionale identiteit van een gebied versterken en landschappelijk goed ingepast worden. Er wordt rekening gehouden met het traditionele open dan wel gesloten cultuurlandschap, met aandacht voor het onbebouwd karakter en de opgaande perceelsrandbegroeiing.

...

Recreatief medegebruik van een aantal van deze structuren als trage wegen voor functioneel verkeer of in het kader van toeristisch-recreatieve netwerken wordt mogelijk gemaakt.

We willen bij de opmaak van RUP's recreatief medegebruik laten opnemen als onderschikte functie, die steeds mogelijk is onder dezelfde voorwaarden als nieuwe ontwikkelingen en functiewijzigingen.

3.5 Toeristisch-recreatieve ontsluiting van de open ruimte (p.12/38)

De regio Waasland heeft een belangrijke toeristische waarde, vooral gericht op zacht recreatief medegebruik (fietsen, wandelen,...) gekoppeld aan de toeristisch-recreatieve netwerken en de bos- en groengebieden. Daarnaast wordt het gebied gekenmerkt door een aantal toeristische knooppunten zoals het domein van Puyenbroek, het recreatieoord De Ster, ... Een uitbreiding en verder uitwerking van een degelijk toeristisch netwerk is gewenst in overeenstemming met de ruimtelijke draagkracht van het gebied. Het aanwezige erfgoed vormt hierbij vaak een ideaal aanknopingspunt.

Wij juichen toe dat de mogelijkheden voor recreatief medegebruik hier expliciet benoemd worden. We willen er voor pleiten om dit uit te breiden naar (jeugd)verblijfsrecreatie in al zijn vormen en dus ook mogelijkheden te voorzien voor jeugdlogies, bivakplaatsen, kamphuizen,...

Het ruimtelijk beleid draagt bij tot de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve netwerken door ruimte te creëren voor laagdynamische toeristisch-recreatieve herbestemmingen van bouwkundig erfgoed op maat van het landelijk gebied. Een gedifferentieerd recreatief gebruik en verdere recreatieve ontsluiting is in

overeenstemming met de ruimtelijke draagkracht van het gebied. Hoogdynamische toeristisch-recreatieve activiteiten worden maximaal ingepast in of aansluitend bij de kernen en stedelijke gebieden en zijn niet gewenst in de open ruimte. Een gedifferentieerd recreatief medegebruik van waardevolle natuur – en/of landschapscomplexen is in overeenstemming met de ruimtelijk draagkracht van deze gebiede..

Gezien de aanvulling in het besluit van de Vlaamse Regering van 28 november 2003 tot bepaling van de toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende bestemmingszone aangaande jeugdlogies, willen wij ervoor pleiten om kleine jeugdlogies in dit kader aan te duiden als een laagdynamische activiteit.

Bij "laagdynamische toeristisch-recreatieve voorzieningen en herbestemmingen van bouwkundig erfgoed op maat van het landelijk gebied" horen ons inziens ook voorzieningen voor jeugdrecreatie en educatie, en jeugdinfrastructuur.

4. Tot slot

Tot slot willen we nog enkele bemerkingen meegeven voor het verdere verloop van dit planningsproces, namelijk de verdere uitwerking van de actiegebieden via gewestelijke RUP's. Zoals eerder aangehaald, is jeugd een bijzondere gebruiker van de open ruimte, die tegelijk een zwakke positie heeft als actor in het planningsproces. Daarom willen we ervoor pleiten om kinderen en jongeren als belangengroep een bijzonder plaats te geven. Wij reiken dan ook graag de hand uit naar ruimtelijke ordening.

Er zijn heel wat manieren waarop binnen een ruimtelijk uitvoeringsplan ruimte kan gemaakt worden voor kinderen en jongeren. De meest efficiënte manier om dit te doen is zonder twijfel het **'jeugd vriendelijk' maken van de voorschriften**. De recent goedgekeurde **typevoorschriften voor gewestelijke RUP's** zijn hiervan een mooi staalkaartje. In heel wat bestemmingsgebieden is expliciet aan jeugd gedacht (in het bijzonder voor 'wonen', 'bosgebied', 'gemengd open ruimtegebied', 'recreatie', 'gemeenschaps- en openbare nutsvoorzieningen'). Voor de andere gebiedscategorieën bieden de bepalingen rond 'recreatief medegebruik' een impliciete mogelijkheid om meer kleinschalige voorzieningen voor jeugd vergunbaar te maken. We hopen dat de typevoorschriften gebruikt worden in de op te maken RUP's of dat in de voorschriften van de op te maken RUP's op dezelfde wijze aandacht zal besteed worden aan de mogelijkheden voor kinderen en jongeren.

Daarnaast zijn er nog heel wat lokale knelpunten die door opname in een gewestelijke RUP een goede **planologische oplossing** kunnen krijgen. We denken daarbij onder meer aan mogelijkheden voor het oprichten van **kamphuizen, zonevreemde (sport- en) jeugdinfrastructuur, bevestiging en bescherming van trage wegen**,... We pleiten ervoor om ook aan deze zaken de nodige aandacht te besteden. Door in een vroeg stadium van een planningsproces deze reflex te maken, hoeft ruimte voor kinderen en jongeren geen beperkingen in te houden voor ontwikkelingen langs beide kanten. Zo kunnen bufferzones tussen de verschillende bestemmingsgebieden tal van spelmogelijkheden bieden en mogelijk laten.

Binnen dit advies willen we nog eens extra wijzen op de problematiek van **zonevreemde jeugdverblijfcentra**. Ongeveer de helft van de kampplaatsen is zonevreemd. In 2005 werd hierover een parlementaire vraag gesteld die leidde tot een resolutie in het Vlaams Parlement op 24 mei 2006. Het werkmiddel was een rondetafel conferentie op 2 juli 2007. Zowel de ministers van Jeugd, Toerisme, Landbouw en Platteland, Leefmilieu als Ruimtelijke Ordening waren aanwezig. Er werd een taskforce opgericht met als doelstelling de opmaak van een ruimtelijk afwegingskader voor zonevreemde jeugdverblijfcentra. De afbakening van de buitengebieden kan hierbij een belangrijke rol spelen. Voor een zonevreemd jeugdverblijfcentrum zijn er **planologisch heel wat perspectieven** op voorwaarde dat het mee opgenomen wordt in één van de **actiegebieden**. We willen dan ook vragen om hier tot op perceelsniveau aandacht aan te besteden. Indien een jeugdverblijfcentrum in een actiegebied ligt, pleiten we ervoor om het engagement van de Vlaamse Regering mee op te nemen door bij de **opmaak van gewestelijke RUP's** onderzoek te doen naar verruimde mogelijkheden. In het kader van ruimtelijke ordening is het belangrijk om voor jeugdverblijfcentra aandacht te besteden aan de factor omgeving. Het kunnen aanbieden van speel- en/of sportruimte, een kampvuurplaats of een extra terrein waar tenten kunnen bijgeplaatst worden, is bijvoorbeeld een grote troef.